

АКІРА КУРОСАВА

ПРО

“МАДАДАЙЙО”

Три роки останній твір Куросави лежав у ящику кінопрокатника, з підсунутим під двері ключем. На превелику радість “Мададаййо” вже знайшов покупця і виходить на екрани. Справжній гімн мудрості й вічній юності, тридцятий фільм режисера, що з олімпійським спокоєм кує ту могутність Майстра, з якою відмінно дирижує своїм мистецтвом, котрим володіє досконало. Завдяки чому “Мададаййо”, фільм за творами письменника Хуаккана Ушіди, іскриться гумором, навіть у трагічному.

— Ви любите інтерв'ю?

— Я не можу сказати, що я їх люблю, це було б неправдою, але вони неминучі. Колись я не любив їх через те, що мені дуже важко давалося чітко висловлювати свої думки, але з часом звичка засвоюється, і це мене більше не обтяжує.

— “Мададаййо” — це дійсна історія. Чи автор, про якого іде мова, дуже відомий в Японії?

— Так. Це послідовник найвідомішого письменника початку століття Натусма Сьозокі, автора повістей, які надихнули на “Расьомон”, як вважали його інші численні послідовники.

— Чи давно він увійшов у Ваше життя?

— Ці твори я читав давно, але, на жаль, я ніяк не мав нагоди про це розповісти.

— Чи не вплинули ці твори у якомусь відношенні на деякі Ваші фільми?

Акіра Куросава керує рукою майстра своїми акторами.

— Не зовсім так. Я вважаю ці книги дуже цікавими, але я не бачу можливостей втілення їх у кінематографі. Повернувшись з Канн після “Серпневої рапсодії”, я відпочивав у своєму будинку в маленькому містечку, де було повне зібрання цих творів. І натрапив випадково на книгу, яку любив особливо, “Мадакайї”, це слово означає збори на честь дня народження Майстра.

І несподівано я сказав собі: “Поглянь, оце, отакі збори, цю історію можна інтерпретувати, це, можливо, кінематографічно”. Таким чином, я надумав взяти темою для фільму стосунки між майстром і його учнями. Отже, я почав писати сценарій, і через сімнадцять днів він був завершений.

— Чи був у вас за останні двад-

цять років день народження, який Ви запам'ятали особливо?

— Ні. Щороку вони повторюються, і я не пригадую якогось особливого. Та з іншого боку, я люблю регулярність, з якою вони приходять. Усі вимагають цих зборів, і я їх ціную за те, що там бачуся з людьми, з якими не маю можливості зустрічатись у повсякденному житті.

— Ваші фільми надають життю ритму так само як Ваші дні народження?

— Ні, я не надаю такого значення прийомам на честь моїх річниць. Фільми для мене значать набагато більше. Я обожаю знімати, це дуже захоплює і приносить задоволення, і до того ж, це чудово для мого здоров'я, оскільки це зобов'язує мене ходи-

ти. (Посміхається). Ви не уявляєте, скільки можна ходити під час однієї зйомки. Немає нічого кращого, ніж підтримувати свою фізичну форму! В будь-якому разі, знімати - найважливіша річ у моєму житті.

☞ - Чи відомо Вам, що японська молодь думає про Ваші фільми?

- На землі безліч різних людей. Серед молодих є ті, котрі люблять, і ті, котрі ненавидять те, що я роблю.

☞ - Чи Ви пишете своїми фільмами?

- У кожному разі я ними досить задоволений; інакше я б їх не показував. Як би там не було, я знаю, що всі мої фільми я реалізовував, вкладаючи в них усі можливості, що мав на той момент. Я дискутував з одним молодим японським письменником, Іное Ісаші, щодо зробленої мною заяви, яка уточнює, що моєю метою в житті було досягнути успіху у фільмі, де усе, від початку до кінця, було б справді кінематографічним. Й Іное Ісаші мені відповів, що, якби всі мої фільми були цілковито успішними, це було б нестерпним для глядачів. Отже, я подумав і сказав собі, можливо, він має рацію, що мої фільми знаходять свою рівновагу між доброю дозою справжнього кінематографа і незадовільними епізодами, як на мене.

☞ - Вже давно ми не бачили такого Вашого фільму, де люди стільки розмовляють...

- Це правда, що герої весь час розмовляють: це письменник, це автор, він обожнює слова, каламбури, він несе в собі цілий світ, і я не міг вчинити інакше аніж надати йому слово. Втім, це одне з питань, що тривожить мене: я питаю себе, чи цей фільм може бути легко зрозумілим для іноземців, тому що він переповнений жартами і суто японською грою слів, і це дуже складно перекласти.

☞ - Ми бачимо у фільмі письменника, який старіє і який постійно оточений піклуванням... Чи це

рідкісний випадок у Японії?

- Взагалі, старі майстри мають багато відвідувачів, іноді занадто, і через те вони змушені обмежувати дні візитів. Майстер Натсуме Ошіда, про якого йдеться, таким чином, зменшував кількість візитерів до одного на тиждень для того, щоб мати можливість продовжувати працювати. У Японії досить поширене відвідування людей похилого віку. Японці люблять у такий спосіб збиратися. Люди з моєї групи також, якщо працюють десь в іншому місці, як зараз, часто телефонують мені, щоб домовитися про дні, коли можна зустрітись, зібратись.

- Назва фільму "Мададайю" означає: "Ще не готовий". Чи значить це, що Ви ще не готові покинути кіно?

- Назва фільму - це не декларація намірів. Це правда, тим не менше, що я ще маю зробити багато фільмів, що я маю ще бажання знімати, і це до кінця мого життя.

☞ - Які Ваші зв'язки з кіно? Чи дивитесь Ви фільми в кінозалах?

- Це буває, так, але це незручно через проблему зайнятості та вільного часу. Отже, частіше доводиться позичати копії або дивитися фільми з моєю групою у приватних проєкційних залах. Причина ще й у тому, що в Японії, на жаль, глядачі не мають гарного смаку і не завжди ходять дивитися гарні фільми. Отож, хороший фільм має дуже обмежений термін життя, і в мене немає часу дивитися їх, коли вони на афішах. Фільми, які "живуть" довго, не є такими, які б я мав бажання дивитися, через це я вдаюся до приватної проєкції. Є, однак, і дещо позитивне: завдяки супутниковому телебаченню показують старі фільми у пізні години, що дозволяє багатьом людям їх дивитися, а їх смакові розвиватися. ННК транслюють, наприклад, нову програму, що називається "Моя краща фільмотека за Акірою Куросавою", де я

презентую фільми. Ідеальним було б, звичайно, мати мій власний кінозал, де я міг би пропонувати фільми, які люблю. Але оскільки це ідея не дуже реальна, то я обмежуюсь телебаченням, - і люди чекають з нетерпінням на цю передачу. Оскільки усе це старі фільми, формуються потроху нові глядачі. Багато говорять про занепад японського кіно. Правда, що воно вже не має тієї життєдайності, як у епоху свого золотого віку, проте дуже цікавим феноменом є поява чудових аніматорів. Це вони є справжніми послідовниками японської кінематографічної традиції. Ці анімаційні картини справді заслуговують на те, щоб бути знаними за кордоном, і я саме зараз обмірковую, як можна цього досягнути. Серед авторів цих фільмів є дуже достойні люди. Я покладаю на них великі надії. З іншого боку, феномен ретроспектив є також сам по собі цікавим. Так демонструвалися мої кращі фільми в гарних залах, і там було дуже багато глядачів. З недавнього часу багато кінематографічних спілок організовують ретроспективи Одзу, Нарусе, Мідзогуті, чого раніше ніколи не робили в Японії. Це було немислимо кілька років тому.

☞ - Що Вам більше б подобалось, аніж глядачі, котрі переживають, дивлячись "Мададайю"?

- Я був би дуже радий, якби вони покидали зали з почуттям наповненості й радісним виразом обличчя. Це саме те, що стається в Японії. Я не ходжу дивитися свої фільми в зали, тому що всі мене впізнають і це спотворює реакцію, але мої асистенти мені кажуть, що глядачі вибухають сміхом, заливаються слізьми, і виходять із відчуттям, що пережили щось прекрасне.

Питання пропонував
Ален Шарльо-Капа.
(Le cinéphage №22, 1995).

З французької переклала
Оксана Брюховецька.